

Mürgistustega seotud ravijuhendid ja antidootide info uuel veebilehel

Mare Oder – Terviseameti mürgistusteabekeskus

Mare Oder

Terviseameti mürgistusteabekeskuse uuele veebilehele on koondatud oluline info tervishoiutöötajatele. Leheküljelt 16662.ee leiab nii antidootide andmebaasi ja käsiraamatu, ravijuhendid kui ka info eesolevate koolituste kohta.

Mürgistusteabekeskuste eksperdid seisavad igas riigis hea selle nimel, et mürgistusravi korral oleks nii kodanikel kui ka tervishoiutöötajatel olemas kõige uuem teemakohane info. Lisaks panustatakse esmasesse mürgistusennetusse, teavitades inimesi võimalikest mürgistusohutudest ja ohtlikest ainetest.

Lisaks erinevatele andmebaasidele juhendavad spetsialistid oma töös põhilistest mürgistusravi rahvusvahelistest juhenditest, mis on leitavad uuel veebilehel. Kodulehel olevad ravijuhendid on suunatud esmaste ravivõtete kirjeldamisele, eeskätt on neis puudutatud mürgi elimineerimistehnikaid (nt aktiivsöe manustamine ja soole loputus). Lisaks saab tutvuda Euroopa ja Ameerika kliiniliste toksikoloogide koostöös vastu võetud otsustega maoloputuse ja oksendamise esilekutsumise kohta. Need pikka aega väga aktiivselt kasutatud sekkumismeetmed on nüüdseks iganenud ja osutunud mürgistuste ravis ebaefektiivseks ning isegi ohtlikuks.

Mürgistuste ravis on õige esmaabi ja esmaste ravijuhendite kõrval oluline roll vastumürkidel ehk antidootidel, mida on kahjuks küll olemas vaid üsna väheste toimeainete jaoks. Osa vastumürkide kasutamise kogemus on tervishoiuteenuse osutajatel olnud olemas kogu aeg ja peamiselt soetavad sellised enam levinud vastumürgid haiglad ja kiirabi iseseisvalt. Antidootide soovituslikud nimistud on esitanud ka mürgistusteabekeskus ning need vastumürgid kompenseeritakse tervishoiuteenuse osutajatele vastava kulumudeli või raviteenuse arve alusel.

Kaasaegses ühiskonnas on tänu uudsetele antidootidele võimalik ravida mürgistus-

patsienti oluliselt kiiremini ning säästvalt. Uudsete vastumürkide peamiseks väljakutseks on nende kohati väga kallis hind, äärmiselt lühike säilivusaeg, mis teeb valmisoleku tagamise tervishoiuteenuse osutajale kalliks. Seetõttu oli tänapäevaste vastumürkide hankimine kuni 2012. aastani väga piiratud ja seda võimalust said endale lubada vaid mõned haiglad. Lisaks oli antidootide soetamine väikese Eesti vajadusi arvestades ka tavapärasest keerulisem sellepärast, et ravimitootjaid tuli veenda Eesti jaoks tootma kõigest paari-kolme antidoodi annust. Oli selge, et koondades vajadusi ning pidades haiglate eest läbirääkimisi, oleks riigi tasandil võimalik optimeerida vastumürkide hankimiseks kuluvat aega ning pingutusi.

Nüüdisaja üsna spetsiifilisi vastumürke on Eestis senisest enam kasutatud alates 2012. aastast, mil Terviseameti mürgistusteabekeskuse ja Sotsiaalministeeriumi koostöös valmis vajalike antidootide hanke- ja jaotusplaan koos vastava eelarvega. Antidootide kasutamiseks koostasid mürgistusvaldkonna eksperdid antidootide käsiraamatu, mille leiab samuti mürgistusteabekeskuse uuendatud veebilehelt. Käsiraamatus on toodud iga vastumürgi kasutamise eesmärk, toimeaine ja manustamise juhend koos jälgimisjuhendi, hoiatustega võimalikest kõrvaltoimetest ja tüsistustest.

Mürgistusteabekeskuse veebilehe uuendamisel on arvestatud spetsialistide vajadusega saada võimalikult kiiresti reaajas kehtivat infot vastumürkide koguste kohta piirkonnas. Selle eesmärgi täitmiseks on loodud mürgistusteabekeskuse veebilehele nimekiri riigieelarvest rahastatud antidootide hetkeseisu kohta. Lauaarvuti vaates on võimalik näha nende paiknemist ka Eesti kaardil.

Ehkki tervishoiuteenuse osutajatele tasuta kasutamiseks mõeldud tänapäevaseid antidootide hoiustatakse üle Eesti vähestes haiglates, on neid alati võimalik vajaduse korral küsida ja kasutada ka kõigis teistes

haiglates. Kasutamise eelduseks on vajalike oskustega spetsialistide ning patsiendi jälgimiseks vajaliku aparatuuri ja laborivõimekuse olemasolu. Mürgistusinfoliinilt 16662 on võimalik paluda konsultatsiooni mürgistuspatsiendi ravi suhtes ja antidootide kasutamise juhiseid nii infoliini õelt kui ka kliiniliselt toksikoloogilt.

Kuna harva kasutatavaid ning võrdlemisi kalleid vastumürke soetatakse mõistliku ressursikasutuse eesmärgil piiratult, on antidoodi õigeaegse olemasolu tagamine kriitilise tähtsusega. On ülioluline, et info iga mürgistusteabekeskuse antidootide andmebaasis oleva vastumürgi kasutamise kohta laekuks 24 tunni jooksul keskusesse. Nii on võimalik hankespetsialistidel mõist-

liku ajaga soetada uued vastumürgid ning vajalik ravim on taas võimaliku abivajaja jaoks kättesaadaval.

2020. aastal on kavas hinnata antidootide nimekirja ja jaotusplaani ning juba nüüd on ette näha, et praegust antidootide nimekirja muudetakse. Samuti on lahendamisel kiiremat manustamist vajavate vastumürkide kasutamise võimaluste parendamine väikesaartel.

Keskuse uuenenud kodulehele on kõrvuti antidootide ja ravijuhenditega mahutatud ka koolituste kalender. Kalendris on eraldi välja toodud koolitused kodanikele ja tervishoiutöötajatele. Kalendrivaade võimaldab info otsijal leida mugavalt omale lähim huvipakkuv koolitus.